

Handläggare
Anneli Lindqvist
Telefon: 08-50825587**Till**
Socialnämnden
2026-06-09

Eftervård vid avslutad placering, Barn 13–17 år

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport.
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder.
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till övriga stadsdelsnämnder för kännedom.

Sammanfattning

Den aktuella kvalitetsgranskningen avser eftervård vid avslutad placering för barn i åldern 13–17 år och omfattar 30 ärenden från stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Älvsjö och Södermalm. Granskningen omfattar både handläggningen under placering och den efterföljande vården.

Barnen i granskningen har ofta omfattande och sammansatta behov. Majoriteten av barnen har neuropsykiatriska och/ eller psykiatriska diagnoser samt vuxit upp i hem med social problematik, där våld i familjen är vanligast, följt av missbruk, kriminalitet och psykisk ohälsa hos vårdnadshavare. De placeras i regel under tonåren utifrån egna beteendeproblem. En stor andel av barnen och deras familjer har tidigare erfarenhet av både öppenvårdsinsatser och placeringar.

Ett omfattande och intensivt arbete framkommer i alla ärenden. Vårdkedjan präglas inte sällan av avbrott, omstarter och återkommande akuta situationer. Konsekvensen blir en låg grad av förutsägbarhet för såväl barn och vårdnadshavare som för yrkesverksamma, vilket i sin tur ställer mycket höga krav på samordning, kontinuitet och framförhållning i insatserna.

Två tredjedelar av ärendena övergår i eftervård efter avslutad placering. Eftervården består ofta av parallella insatser, främst familjebehandling och kontaktpersonsinsatser. I dialogerna med de granskade verksamheterna framträder ett behov av mer flexibla, praktiska och stödjande familjepedagogiska insatser som kan bidra till en fungerande vardagsstruktur i övergången från placering till hemmet. Granskningen visar även ett behov av en mer sammanhållen vårdkedja där eftervården planeras tidigt och

SocialförvaltningenStorforsplan 36
Box 44
123 21 Farsta
Växel 08-50825000
Fax
socialforvaltningen@stockholm.se
<https://start.stockholm>

integreras redan under placeringstiden, med stöd till vårdnadshavare under hela placeringen som samordnas med barnets insatser.

Utifrån granskningen bedöms rättssäkerheten upprätthållas genom strukturerade utredningar och regelbundna uppföljningar. Samtidigt finns utvecklingsbehov i arbetet med SMARTA mål¹ i vårdplaner och uppdrag, för att ytterligare stärka tydligheten.

RBM² används redan i relativt hög grad, men behöver utvecklas för att i högre grad stödja individanpassade insatser. Det gäller särskilt hur barnets förutsättningar, inklusive kognitiva och exekutiva funktioner, samt vårdnadshavares förmåga att genomföra och upprätthålla förändringar, beaktas i bedömningen.

Det framkom i dialoger med verksamheterna att det är utmanande att få till samordning med en helhetssyn i komplexa ärenden som kräver många aktörers medverkan. Sociala insatsgrupper³ tillsammans med pilotprojektet BUP ANB⁴ har i hög grad bidragit till att relevanta aktörer finns runt barnet, men för barn utanför projektet saknas ofta regionens medverkan. Särskilt tydlig är frånvaro av habiliteringen och samverkan med funktionshinderområdet, i relation till den höga diagnostikheten i urvalet. Införandet av skolsamordnare har haft tydligt positiva effekter och bidragit till en mer kontinuerlig skolgång i nästan samtliga ärenden. En slutsats är att när en samordnare har ett tydligt ansvar för en fråga ökar förutsättningarna för resultat.

Delaktighet för barn framträder i dokumentationen i relativt hög grad, men det är inte alltid tydligt hur barns inflytande faktiskt påverkar besluten. Barns förståelse av processer och beslut behöver säkerställas genom att information anpassas och tillgängliggörs, för att stärka den reella delaktigheten ur ett barnrättsperspektiv.

Ur intervjun med SOS Barnbyar framkommer att barn lyfter stabila och varaktiga relationer som avgörande för en fungerande vårdkedja. Kontinuitet, tillit och långsiktiga vuxenrelationer behöver därför prioriteras i utvecklingen av eftervården som en del av en sammanhållen och robust vårdkedja.

Nätverksarbete⁵ sker i begränsad omfattning, trots att arbetet är en central skyddsfaktor för långsiktigt hållbara resultat. I dialogerna framträder samtidigt en positiv utveckling inom området, och

¹ SMARTA mål, specifika, mätbara, accepterade, realistiska och tidsatta.

² RBM, Risk–Behov–Mottaglighet är en modell för att bedöma och planera insatser utifrån risknivå, förändringsbara behov och individens mottaglighet.

³ Sociala insatsgrupper (SIG) är en samverkansform för unga i hög risk för kriminalitet tillsammans med skola och polis i grunden.

⁴ BUP ANB Stockholm är ett pilotprojekt för ungdomar med allvarligt normbrytande beteende inom barn- och ungdomspsykiatri.

⁵ Med nätverksarbete avses att samla och involvera den unges privata och professionella nätverk, exempelvis familj, skola och andra viktiga personer, för att skapa samsyn, stärka stödet och gemensamt hitta vägar framåt.

arbetet bedöms ha potential att stärkas ytterligare genom mer systematik och kontinuitet.

Ett mer strukturerat arbete för att involvera civilsamhällets resurser bör ses som en viktig del av den fortsatta utvecklingen av eftervården, för att bidra till sammanhang som kan finnas kvar även när socialtjänstens insatser upphör.

Bakgrund

Det aktuella granskningstemat har valts utifrån ett behov av ökad kunskap om hur eftervården planeras och utformas för målgruppen barn i åldern 13–17 år som är placerade i samhällsvård och vars placering avslutas.

Granskningens generella syfte är att undersöka hur förvaltningarnas handläggning överensstämmer med lagstiftningen samt om lagstiftningen tillämpas på ett likställt sätt i stadens socialtjänst. Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som 2010 utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet
- Effektivitet

Ärendet

Nedan följer en analys av granskningsresultatet utifrån de kvalitetsområden SKR och Socialstyrelsen tagit fram samt en jämförelseanalys.

Trygghet och säkerhet

Granskningen visar att trygghet och säkerhet i de flesta ärenden i relativt hög grad upprätthålls, vilket kan kopplas till omfattande utredningar, regelbundna uppföljningar och individuella behovsbedömningar inför avslutad placering. Användning av strukturerade bedömningsverktyg stärker kopplingen mellan planering och genomförande och bidrar till rättssäkerhet och kontinuitet, men detta arbete kan utvecklas ytterligare.

Samtidigt finns behov av att i större utsträckning använda SMARTA mål⁶ i vård- och genomförandeplaner, då många planer i dagsläget saknar tillräcklig tydlighet och mätbarhet, vilket påverkar uppföljning och transparens. Även de individuella behovsbedömningarna behöver utvecklas för att bättre omfatta den

⁶ SMARTA mål, specifika, mätbara, accepterade, realistiska och tidsatta.

unges mottaglighet och vårdnadshavares förmåga, vilket kan kräva mer flexibla insatser såsom familjepedagogiskt stöd.

Granskningen visar också att ärendena ofta präglas av omställningar och akuta faser som minskar förutsägbarheten, samt att vårdsammanbrott ofta initieras av vårdgivare. Detta pekar på behov av mer proaktiv och sammanhållen planering genom hela vårdkedjan för att förebygga sammanbrott och stärka kontinuiteten även vid akuta övergångar. Ett teambaserat arbetssätt mellan socialsekreterare, öppenvård och vårdgivare lyfts som en möjlig utveckling för ökad trygghet och stabilitet.

Självbestämmande och integritet

Granskningen visar att delaktighet och inflytande i hög grad framgår i dokumentationen, där ungdomars perspektiv oftast inkluderas. Det är dock inte alltid tydligt hur detta påverkar besluten, vilket ligger i linje med Socialstyrelsens kartläggning: ”*I praktiken framkommer att barns röster ofta inhämtas, men att deras åsikter inte alltid beaktas i bedömningar och beslut.*”⁷

Intervjuer med SOS Barnbyar visar att ungas inflytande kan begränsas av osäkerhet i kontakt med vuxna, ofta kopplad till oro för konsekvenser. Delaktigheten varierar också beroende på relationen till socialsekreteraren och var i processen den unge befinner sig, vilket gör kontinuitet viktig.

Det finns därför behov av att i högre grad stödja den unge att involvera betydelsefulla vuxna samt att använda civilsamhällets resurser mer systematiskt.

Tillgänglighet

Tillgängligheten bedöms sammantaget vara relativt hög, vilket visar att kontaktvägarna i regel fungerar väl under pågående placering. I de flesta ärenden förekommer en hög frekvens av kontakt mellan socialtjänst, ungdom och vårdnadshavare. Samtidigt innebär sena planeringar av eftervård att insatser inte alltid kan påbörjas i tid.

De granskade verksamheterna beskriver att man strävar efter att ge tydlig information, men att den kanske inte alltid når fram, vilket pekar på en skillnad mellan att information ges och förstås.

Intervjuer med SOS Barnbyar visar att unga ibland har begränsad förståelse för beslut och processer, särskilt när information ges i möten som upplevs som stressfyllda.

Eftersom merparten av barnen i urvalet har diagnoser finns ett tydligt behov av att anpassa kommunikationen mer efter deras förutsättningar. Det gäller både hur utredningar, beslut och

vårdplaner utformas och hur informationen förmedlas, så att den blir begriplig och möjlig att ta till sig, oavsett diagnos eller tillstånd.

Det finns även anledning att utveckla detta arbete i linje med den nya socialtjänstlagen (2025:400), som innebär att socialtjänsten aktivt måste försäkra sig om att barnet har förstått informationen.

Tillgängligheten påverkas också av praktiska förutsättningar i ungdomarnas vardag, där exempelvis ekonomi kan begränsa möjligheten att delta i motiverande fritidsaktiviteter.

Helhetssyn och samordning

Samordning sker i flera ärenden genom gemensamma möten som ger en samlad bild av insatser och ansvar. Skolsamordnare har en central roll i övergången mellan placering och hemgång och bidrar till kontinuitet i skolgången, medan SIG-samordning säkerställer att relevanta aktörer involveras när SIG⁸ är aktuellt.

Efter granskning av ärendena framgår det tydligt att implementeringen av skolsamordnare har tryggt en kontinuerlig skolgång i merparten av ärendena. Samtidigt beskriver skolsamordnarna själva att samordningen med gymnasieskolor är en stor utmaning. Eftersom gymnasieskolan består av både kommunala och fristående huvudmän kan behovet av stärkt samverkan inte enbart kopplas till utbildningsförvaltningen, utan även till utvecklade samverkansformer med fristående gymnasieskolor.

BUP:s medverkan utanför BUP ANB⁹ behöver stärkas för att säkerställa mer likvärdig psykiatrisk samverkan. Samverkan med LSS och habilitering är också begränsad i många ärenden, vilket gör att viktiga stödinsatser inte alltid inkluderas i planeringen trots behov.

Barnets privata nätverk (anhöriga eller andra viktiga personer) används i liten utsträckning i det gemensamma arbetet runt barnet, men bidrar där det förekommer till ökad stabilitet och kontinuitet. Utveckling pågår genom nätverkslag och utbildning av socialsekreterare till nätverksledare¹⁰.

Stöd till föräldrar med egen problematik samordnas sällan systematiskt, vilket pekar på behov av ett mer familjeorienterat arbetssätt.

⁸ Sociala insatsgrupper (SIG) är en samverkansform för unga i hög risk för kriminalitet tillsammans med skola och polis i grunden.

⁹ BUP ANB Stockholm ett pilotprojekt för ungdomar med allvarligt normbrytande beteende inom barn- och ungdomspsykiatrien.

¹⁰ Nätverksarbete innebär att samla den unges privata och professionella nätverk (t.ex. familj och skola) för att skapa samsyn, stärka stödet och gemensamt planera insatser, ofta genom nätverksmöten.

Kunskapsbaserad verksamhet

Kunskapsbaserade arbetssätt används i relativt hög grad, men tillämpningen varierar mellan ärenden och delar av processen. BBIC och SAVRY används i flera utredningar och bidrar till mer systematiska bedömningar, men omsättningen till individanpassade insatser är inte alltid konsekvent.

RBM¹¹ används i vissa ärenden, men bedömningen av mottaglighet, det vill säga hur insatser behöver anpassas till individens förutsättningar för att fungera, är ofta begränsad, särskilt när det gäller kognitiva och exekutiva funktioner. Det finns därför behov av ökad kunskap om mottaglighet och bättre anpassning av insatser efter barnets behov och förutsättningar. I detta sammanhang finns även ett behov av ett statligt kunskapsstöd från kunskapsmyndigheter så som Socialstyrelsen och Myndigheten för delaktighet.

Flera evidensbaserade insatser används, såsom MST (MultiSystemisk Terapi), FFT (Funktionell Familjeterapi) och TFCO (Treatment Foster Care Oregon), vilket visar att det finns en etablerad grund, men tillämpningen varierar. Även FIT (Feedback Informed Treatment) används inom vissa verksamheter och kan stärka uppföljning och resultat.

Digitala miljöer beaktas i begränsad utsträckning trots att de är en viktig del av ungas vardag. Samtidigt visar ungas perspektiv att trygga och stabila relationer är viktiga för hur placering och eftervård faller ut, vilket pekar på behov av ökad kontinuitet och färre avbrott i relationer kring den unge.

Effektivitet

Effektiviteten varierar och är i hög grad beroende av samordning. För att öka effektiviteten behöver eftervårdsarbetet, inklusive hela familjesystemet, integreras tidigare, vilket kan minska vårdsammanbrott och förkorta placeringstider. Erfarenheter visar att placeringsteam minskat vårdsammanbrott, och det finns potential i att inkludera öppenvårdsinsatser i ett mer teambaserat arbetssätt. Dialoger visar också att flera aktörer har liknande uppdrag kring den unge, vilket skapar behov av tydligare rollfördelning och samordning, samt att identifiera glappet mellan samtalsstödjande och familjepedagogiska insatser.

Jämställdhetsanalys

Granskningen visar att ungdomar utan allvarligt normbrytande beteende i lägre grad omfattas av strukturerad samordning. Flickor förekommer exempelvis sällan inom SIG-samordning i de granskade ärendena. Detta tyder på att tillgången till samordnade

¹¹ RBM (Risk–Behov–Mottaglighet) är en modell för att bedöma och planera insatser utifrån risknivå, förändringsbara behov och individens mottaglighet.

insatser kan vara ojämnt fördelad mellan könen, där pojkar i högre grad fångas upp genom etablerade samverkansformer, medan flickors behov riskerar att bli mindre synliga.

Samtidigt framkommer inga tydliga könsskillnader i övriga insatser, som ges i liknande omfattning. I flickors ärenden är relevanta aktörer ofta involverade, men inte alltid inom formaliserad samordning.

Socialtjänstinspektörernas rekommendationer

Lokal nivå

- Eftervården utvecklas till att vara en integrerad del av hela vårdkedjan och inte en isolerad process.
- Kontinuitet i relationer prioriteras genom färre personbyten och långvariga kontaktvägar, där varje barn säkras en signifikant vuxen genom hela vårdkedjan.
- Vårdnadshavare prioriteras för stödinsatser parallellt med barnets placering.
- Familjepedagogiska och flexibla öppenvårdsinsatser med hög tillgänglighet utvecklas i övergången mellan placering och hemmet för att fånga upp bortfallet av stödjande strukturer.
- Nätverksarbetet ges fortsatt prioritet och utvecklas vidare, där den unges nätverk ges en central roll i genomförandet.
- Arbetet med ungas delaktighet vidareutvecklas genom tillgänglig, upprepande och anpassad kommunikation med ett stärkt barnrättsperspektiv.

Central / stadsövergripande nivå

- Fortsatt utreda vilka insatser som behövs, för barn som har behov av stöd från både individ- och familjeomsorgen och funktionshinderomsorgen. Stärka samsyn och samordningen i dessa insatser.
- Stadsövergripande samverkan med regionen stärks för att säkerställa att BUP:s och habiliteringens resurser når fram till familjer där barn är placerade i samhällsvård.
- Civilsamhället involveras i större utsträckning genom ett fokuserat och strategiskt arbete som möjliggör särskilt sammanhållna vägar till arbete, praktik och fritidsaktiviteter i övergången från placering till hemmet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling.

Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 3 juni 2026.

Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 4 juni 2026.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende eftervård vid avslutad placering, Barn 13–17 år vid socialnämndens stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten- Älvsjö och Södermalm. Vidare att rapporten överlämnas till berörda och övriga stadsdelsnämnder.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Eftervård vid avslutad placering, Barn 13–17 år -
Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning